

ГЛАВА ПЪРВА

Арестуване . Разговор с госпожа Грубах . После с госпожица Брюстнер

Сигурно някой беше наклеветил Йозеф К., защото една сутрин го арестуваха, без да беше извършил някакво зло. Готвачката на неговата хазийка госпожа Грубах, която му носеше закуската всеки ден към осем часа заранта, този път не се яви. Това не бе се случвало никога досега. К. почака още известно време, видя, както си лежеше на възглавката, старата жена, която живееше отсреща и го наблюдаваше сега с някакво необичайно за нея любопитство; после обаче, едновременно озадачен и гладен, позвъни. Веднага се похлопа и влезе един мъж, когото той никога не бе виждал в това жилище. Беше строен, с яка снага, носеше добре прилегнал черен костюм – подобен на пътнишките – с фалти, джобове, токички, копчета и с колан; поради това същият изглеждаше твърде практичен, без да може човек да проумее за какво точно служи.

– Кой сте вие? – попита К. и тутакси се поизправи в леглото.

Човекът обаче не обърна внимание на въпроса, сякаш неговата поява беше нещо съвсем редно, и каза само:

– Вие позвънихте, нали?

– Време е Ана да ми донесе закуската – отвърна К. и се помъчи изгърво мълчаливо, чрез внимателно наблюдение и размишление да установи кой собствено беше този човек. Ала другият не се остави да го оглеждат дълго, а се запъти към вратата, пооткрехна я и каза някому, който явно стоеше непосредствено зад нея:

– Иска Ана да му донесе закуската.

В съседната стая се разнесе лек смях, който звучеше така, че не беше сигурно дали не се смееха няколко души едновременно. И макар че непознатият не можеше да е узнал от този смях нещо, което да не знаел и преди, той все пак каза на К. със служебен тон:

– Невъзможно.

– Хубава работа! – рече К., скочи от леглото и бързо си обу панталона. – Я да видя аз какви са тези хора в съседната стая и как госпожа Грубах ще се оправдае пред мен за това безпокойство.

Мина му наистина тозчас през ума, че не биваше да го казва гласно и че по този начин признава на непознатия, тъй да се рече, известно право на надзор, но сега това не му изглеждаше важно. Все пак непознатият като че ли го схвана така, защото рече:

– Не ще ли бъде по-добре да си стоите тук?

– Нито ще стоя тук, нито искам да ми приказвате, докато не ми се представите.

– Казах го за ваше добро – отвърна непознатият и сега вече доброволно отвори вратата.

В съседната стая, където К. влезе по-бавно, отколкото искаше, на пръв поглед всичко изглеждаше почти както предишната вечер. Тук беше дневната на госпожа Грубах. Може би в тази стая, претъпкана с мебели, покривки, порцеланови изделия и фотографии, днес имаше малко повече свободно пространство от всеки друг път; това не пролича веднага, още повече понеже главната промяна се състоеше в присъствието на един мъж, седнал до отворения прозорец с книга в ръце, от която вдигна очи и рече:

– Трябваше да останете в стаята си! Франц не ви ли каза?

– Да, но какво искате от мен? – отвърна К. и премести погледа си от новия познайник към първия, назован Франц, който стоеше на вратата, и после пак назад към новия.

През отворения прозорец той зърна отново старата жена, която с типично старческо любопитство бе се преместила на съседния, точно насрещен прозорец, за да може да види всичко докрай.

– Ще отида да попитам госпожа Грубах... – каза К., направи движение, сякаш се изтръгва от двамината мъже, които обаче бяха застанали далече от него, и се нареди да върви.

– Не – обади се мъжът до прозореца, хвърли книгата на една масичка и стана. – Не ви се позволява да излизате, защото сте задържан.

– Така изглежда – рече К. – Но защо? – попита той после.

– Не сме упълномощени да ви кажем. Влезте в стаята си и чакайте. На делото е даден вече ход и вие ще узнаете своевременно всичко. Аз дори превишавам правата си, като ви увещавам по такъв дружелюбен начин. Но се надявам, че няма да ме чуе никой друг, освен Франц, а той самият се държи радушно към вас въпреки нареждането. Ако и занапред имате такъв голям късмет, както при определяне на пазачите ви, можете да бъдете напълно спокоен.

К. понечи да седне, но видя, че в цялата стая нямаше такава възможност, освен на стола до прозореца.

– Скоро ще се убедите, че говорим само истината – намеси се Франц и тръгна едновременно с другаря си към него.

Вторият мъж беше значително по-висок от К. и току го потупваше по рамото. Двамата погледнаха внимателно нощницата на К. и казаха, че сега ще трябва да облече друга, много по-лошокачествена, но те щели да приберат на сигурно място тая риза, както и останалото му бельо, и ако неговият въпрос се разреши в благоприятен смисъл, щели да му ги върнат.

– По-добре ще бъде да предадете нещата си на нас, а не в хранилището – казаха те, – защото в хранилището често стават злоупотреби, пък и там след известен срок разпродават всички вещи, без оглед на това дали съответното дело е приключено, или не. А и как се протакат процеси от този вид, особено в последно време! Разбира се, в края на краищата хранилището ще ви изплати получената при разпродажбата сума, но тази сума, първо, е нищожна, защото решаващ момент при разпродажбата не е предложената най-висока цена, а размерът на подкупа; и, второ, от опит знаем, че такива – получени при разпродажба – суми от година на година, минали от едни ръце в други, намаляват все повече и повече.

К. не обръщаше внимание на тези приказки и не държеше много на правото да се разпорежда с вещите си, ако изобщо още имаше такова право; много по-важно за него беше да изясни положението си. В присъствието на тези хора обаче той не можеше дори да мисли, вторият пазач – да, те сигурно бяха пазачи – непрекъснато го блъскаше просто приятелски с корема си; но щом К. вдигнеше очи, виждаше над това дебело тяло едно съвсем неподходящо, сухо, кокалесто лице с едър, поизкривен настрана нос; двамата се споразумяваха мълком с очи над главата му.

Що за хора бяха те? За какво говореха? В какво учреждение служеха? Та нали К. все пак живееше в правова държава, навсякъде царуваше мир, всички закони бяха в сила – кой се осмеляваше да го напада в жилището му? Той ви-

наги беше склонен да гледа колкото е възможно по-леко на всичко, да повярва в най-лошото чак когато настъпи най-лошото, да не се грижи за бъдещето, дори да вижда опасност от всяка страна. Но тази работа тук му се струваше нередна. Можеше наистина да се погледне на всичко като на шега, някаква дебелашка шега, устроена от неговите колеги в банката незнайно по какви причини – може би понеже днес беше тридесетият му рожден ден? Естествено това беше възможно, може би той би трябвало по някакъв начин да се изсмее в лицето на пазачите и те щяха да се разсмеят заедно с него? Може би те бяха наети от улицата разносвачи, приличаха на такива. Въпреки всичко К. реши твърдо сега, реши го още от първия поглед върху пазача Франц, да не изпуска из ръце и най-нищожното предимство, което имаше може би пред тези хора. К. не виждаше кой знае каква опасност в обстоятелството, дето после колегите му можеха да приказват, че не разбирал от шега. Но добре си спомняше – макар че иначе нямаше навик да черпи поука от опита – няколко сами по себе си незначителни случки, при които той, за разлика от своите приятели, съзнателно, без каквото и да било чувство за евентуалните последици, бе се държал непредпазливо и накрая бе понесъл наказанието си. Това не биваше да се повтори, поне този път не; ако е някаква комедия, ще играе и той.

Все още беше свободен.

– Позволете – рече той, мина бързо между пазачите и влезе в стаята си.

– Изглежда разумен – каза един от тях зад него.

В стаята си К. тутакси изтегли чекмеджетата на писалището; там всичко беше грижливо подредено, ала във възбудата си не можа да намери веднага именно търсените документи за самоличност. Накрая намери колоездачната си карта и понечи да отиде при пазачите с нея, но сетне тя му се стори твърде неубедителна, затова продължи да търси, докато намери свидетелството за рождение.

Когато се върна в съседната стая, видя в същото време да се отваря на срещната врата и през нея да влиза госпожа Грубах. Тя се мярна само за миг, защото, щом съгледа К., явно се смути, извини се и излезе, като затвори крайно внимателно вратата.

– Влезте, влезте! – успя да каже К.

Застана с книгата си насред стаята и погледна още веднъж към вратата, която не се отвори повторно; стресна го викът на пазачите, които седяха край масичката до отворения прозорец и както сега установи К. ядяха закуската му.

– Тя защо не влезе? – попита той.

– Не бива – отговори високият пазач, – защото вие сте задържан.

– Как може да бъда задържан? И то по такъв начин?